

KOMISJA NADZORU FINANSOWEGO

Przewodniczący
Andrzej Jakubiak

DNS/WII/606/355 / 1 / 11

Warszawa, dnia 18 listopada 2011 r.

Krajowe i zagraniczne zakłady ubezpieczeń wykonujące działalność w zakresie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych

Od dłuższego czasu w działalności zakładów ubezpieczeń wykonujących działalność w zakresie ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie pojawiają się nieprawidłowości w związku z realizacją obowiązków wynikających z umów ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych (tzw. OC komunikacyjne). W szczególności nieprawidłowości te stanowią przedmiot kierowanych do organu nadzoru skarg na działalność zakładów ubezpieczeń.

W powyższym kontekście należy wskazać, że ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych ma szczególne znaczenie dla poszkodowanych w wypadkach komunikacyjnych. Wprowadzenie obowiązku ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, jak również dodatkowe rozwiązania w tym zakresie (np. *actio directa*) w założeniu mają służyć poprawie sytuacji osób poszkodowanych, nie będących stroną umowy ubezpieczenia, zmierzając do zapewnienia zarówno rzeczywistej, jak i niezwłocznej kompensacji szkód poniesionych przez te osoby. Problemy w zakresie likwidacji szkód z tytułu omawianego ubezpieczenia prowadzą natomiast do odwrotnego efektu. Stanowiąc dodatkowe obciążenie dla poszkodowanych, wpływają negatywnie na sytuację tych osób.

Mając powyższe na uwadze, należy wskazać, że co do zasady, zgodnie z przepisem art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. Nr 124, poz. 1152 z późn. zm., dalej jako „ustawa o ubezpieczeniach obowiązkowych”), zakład ubezpieczeń jest zobowiązany wypłacić odszkodowanie z tytułu ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie. Jedynie wyjątkowo, jeżeli wyjaśnienie okoliczności niezbędnych do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie wypłaca się w terminie 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe, nie później jednak niż w terminie 90 dni od dnia złożenia zawiadomienia o szkodzie, chyba że ustalenie odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania zależy od toczącego się postępowania karnego lub cywilnego.

Odnosząc się do przedstawionego wyjątku od zasady wypłaty odszkodowania w terminie trzydziestodniowym od dnia zawiadomienia o szkodzie, należy wskazać, że zgodnie z przepisem art. 13 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie lub świadczenie z tytułu ubezpieczenia obowiązkowego na podstawie uznania roszczenia uprawnionego z umowy ubezpieczenia w wyniku ustaleń, zawartej z nim ugody lub prawomocnego orzeczenia sądu. Nie bez znaczenia jest tu okoliczność, iż ustawodawca w pierwszej kolejności wskazuje na ustalenia dokonane przez zakład ubezpieczeń jako czynności prowadzące do uznania roszczenia osoby uprawnionej. Tym samym za niedopuszczalną należy uznać praktykę polegającą na powstrzymywaniu się przez zakład ubezpieczeń z wypłatą odszkodowania oraz biernym oczekiwaniu na podjęcie działań przez uprawnionego – osobę poszkodowaną w wypadku komunikacyjnym. Występowanie przez poszkodowanych w wypadkach komunikacyjnych na drogę sądową przeciwko ubezpieczycielowi w związku z roszczeniami dochodzonymi z tytułu umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego – sprawcy wypadku komunikacyjnego – powinno mieć miejsce wyłącznie wyjątkowo, w rzeczywiście spornych przypadkach. Tego rodzaju działania nie powinny występować powszechnie.

Podobnie za niedopuszczalną należy uznać praktykę polegającą na bezpodstawnej odmowie wypłaty odszkodowania, wspieranej ewentualną błędną argumentacją przemawiającą za odmową. Zakład ubezpieczeń jako instytucja finansowa zobowiązany jest do zachowania najwyższej staranności przy ocenie okoliczności faktycznych i prawnych jako uzasadniających odmowę wypłaty odszkodowania. W szczególności dotyczy to odmowy kierowanej do poszkodowanych w wypadkach komunikacyjnych. Z punktu widzenia tych ostatnich kwestionowana praktyka bezpodstawnej odmowy wypłaty odszkodowania prowadziłyby do skutków tożsamyh ze skutkami opisanego wyżej biernego oczekiwania na podjęcie działań przez poszkodowanego. W tym kontekście praktykę polegającą na uzasadnieniu odmowy wypłaty odszkodowania argumentacją pozorną, w rzeczywistości bezpodstawną, należy uznać za naruszającą obowiązek wskazany w art. 14 ust. 3 zdanie 1 *in fine* ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych.

W tym miejscu należy również przypomnieć, że nadal pojawiają się nieprawidłowości polegające na wstrzymywaniu się przez zakład ubezpieczeń z wypłatą odszkodowania w części bezspornej w terminach określonych w art. 14 ust. 1 i 2 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych w sytuacji sporu z poszkodowanym co do wysokości odszkodowania.

Szczególne znaczenie terminowej likwidacji szkód z tytułu ubezpieczeń OC posiadaczy pojazdów mechanicznych oraz obowiązku dochowania przez ubezpieczyciela najwyższej staranności przy ocenie okoliczności faktycznych i prawnych jako uzasadniających odmowę wypłaty odszkodowania w tym zakresie zostało dostrzeżone przez ustawodawcę. Na mocy art. 14 ust. 3a ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, w przypadku nieterminowej likwidacji szkody z tytułu ubezpieczeń obowiązkowych, do których należy tzw. ubezpieczenie OC komunikacyjne, jak również w przypadku niedopełnienia przez zakład ubezpieczeń obowiązków związanych z uzasadnieniem odmowy wypłaty odszkodowania, organ nadzoru jest zobowiązany do zastosowania wobec zakładu ubezpieczeń środków nadzorczyh określonych w art. 212 ust. 1 pkt 1 lub 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (t.j. Dz.U. z 2010 r. Nr 11, poz. 66 z późn. zm.), tj. do nałożenia kary pieniężnej na zakład ubezpieczeń, członków zarządu zakładu ubezpieczeń lub prokurentów.

Powyższe zastrzeżenia pozostają aktualne w odniesieniu do zakładów ubezpieczeń z siedzibą w państwach członkowskich Unii Europejskiej, wykonujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalność w zakresie ubezpieczeń OC posiadaczy pojazdów mechanicznych. Zgodnie bowiem z przepisem art. 129 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej zagraniczny zakład ubezpieczeń z państwa członkowskiego Unii Europejskiej, wykonujący działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jest

obowiązany stosować prawo polskie, chyba że co innego wynika z umowy międzynarodowej, której Rzeczpospolita Polska jest stroną. Jednocześnie zgodnie z art. 139 ust. 1 – 4 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, jeżeli organ nadzoru stwierdzi, że zakład ubezpieczeń z siedzibą w innym państwie członkowskim UE przy wykonywaniu działalności na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nie przestrzega przepisów prawa polskiego, zobowiąże ten zakład ubezpieczeń do usunięcia nieprawidłowości. Jeżeli środki podjęte przez organ nadzoru lub właściwe organy państwa członkowskiego UE, w którym zakład ten ma siedzibę, okażą się niedostateczne, organ nadzoru może zastosować wszystkie uprawnienia przysługujące mu z mocy przepisów ustawy o działalności ubezpieczeniowej w stosunku do krajowych zakładów ubezpieczeń i zagranicznych zakładów ubezpieczeń, aby zapobiec dalszym naruszeniom prawa. Organ nadzoru może również zakazać wykonywania działalności ubezpieczeniowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez zakład ubezpieczeń, który dopuścił się przedmiotowych naruszeń.

Wobec powyższego organ nadzoru oczekuje od zakładów ubezpieczeń zajmujących się likwidacją szkód z ubezpieczenia obowiązkowego odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych zaprzestania powyższych naruszeń.

Z powieniem
PRZEWODNICZĄCY
KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
A. Jakubiak
Andrzej Jakubiak